

Sárospataki KRÓNIKA

VIII. évfolyam

2. szám

1976. december

ÜDVÖZLET A TÉLNEK

A naptár szerint még az „aranybarna ősz virul”, pedig ha kilépünk a kollégiumból vagy elhagyjuk a gimnázium épületét, fázósan húzzuk össze magunkat. Érzésünk szerint már tél van...

Hiába esik az eső, mi a hóval álmodunk. Hiába fekete a táj, mi — gondolatban — fehér lepelbe burkoljuk. Hiába süvít a szél, mi — képzeletben — a meleg családi környezetbe repülünk...

Közeleg a téli szünet. A napok állandóan rövidülnek, mégis hosszúnak tűnnek. A szilencumok egyre fárasztóbbak, bár szükség van rájuk. A tanítási órák bármily érdekesekek, mind kevésbé kötik le a figyelmünket...

Az iskolai táblákon megjelennek a VAKÁCIÓ első betűi. Az Ó-ban mennyi óhaj, az I-ben mennyi izgalom van! A C-ből kiérződik cukor, a szaloncukor íze, a Á-ból árad az ágak, a fenyőágak illata. A K-t a karácsony bensőséges hangulata lengi körül, az A-t az anyák, a ránk váró édesanyák mosolya aranyozza be. A V (mintha benne a régi „victoria” szelleme kísértene) mutatja, hogy ez a vakáció a diákok számára felér egy győzelemmel...

Hogy miért? Mert egy időre kikapcsolódhatunk. Átadhatjuk magunkat az önfeledt pihenésnek. Az iskolai közösségben megismert munka és szórakozás után élvezhetjük az otthoni ünnepnapokat is...

Várjuk a karácsonyt, a szeretet és a béke ősi jelképét, az ajándékozás nagy alkalmát. Ilyenkor nemcsak az boldog, aki kap, hanem az is, aki ad valamit.

Készülünk az óév búcsúztatására. Ha lelkiismeretesen tanultunk, akkor nem az elmulasztott lehetőségek miatt kesergünk, hanem a jól végzett munka tudatában „vigadunk”... Legalábbis egy kis ideig — szilveszterkor! És nem szeszies, hanem üdítő italok, szülők, barátok és barátnők társaságában. Megrakott asztalok mellett. Néhány unalmas rádió- vagy tv-műsorszám alatt, esetleg két tánc között... Azután őszinte jókívánságokkal ajkunkon, a Himnusz hangjaival a fülünkben nyugovóra térünk, hogy frissen, kipihenten fogadhassuk az új évet...

Tudnillik az új év nemcsak szilveszteri hangulatot ígér, hanem sok feladatot is. A feladatokat mindenki kiolvashatja

majd abból a tükörből, amelyet félévi „bizonyítványnak” nevezünk.

Lesz közöttünk olyan, akinek a szorgalmát kell fokozni; lesz olyan is, akinek a magatartásán kell változtatni. Kellő tanulmányi és munkafegyelem nélkül nem érhetők el jó eredmények! Természetesen lesznek közöttünk olyanok is, akinek csak tartani kell a régi színvonalukat; lesznek olyanok is, akiknek az iskolai és a közéleti tevékenysége példamutató... Őket kövessük, hozzájuk igazodjunk!

De most még előtte vagyunk a szünetnek. Csak a tél „előszelét” érezzük... És már is az jár az eszünkben, hogy be jó volna hógolyózni, síelni, szánkózni! Milyen kellemes volna hóembert építeni valahol, vagy kirándulni a hegyekbe!

Legyünk azonban türelmesek! A Téliapónak szívélyes üdvözetünket küldjük, hátha hamarabb megjön. A Sárospataki Krónika szeretett olvasóinak pedig kellemes karácsonyi ünnepeket és boldog új esztendőket kívánunk.

Tímár-Mária I. B

Alma Mater

II. HELYEZETT A RÁDIÓMŰSORUNK

Eredményhirdetés a Magyar Rádió Ifjúsági Főosztályán

A múlt évben a Magyar Rádió Ifjúsági Főosztálya „Híres Alma Materek” címmel készült műsorsorozatot indítani. A szerkesztők célja az volt, hogy az ország legrégebb és legnevesebb, valamint legeredményesebben működő iskoláit bemutassák a rádió hallgatóinak.

1975 szeptemberében a mi iskolánk is felhívást kapott a „bemutatkozásra”. A műsort az iskola tanulóinak kellett elkészíteni. Ezért — tanári vezetéssel — megkezdődött a diákokból álló szerkesztő bizottság toborzása. A lelkes gárda gyorsan összeverődött, s még ebben a hónapban közöltük: szívesen eleget teszünk a felhívásban foglaltaknak.

A forgatókönyv elkészítése nagy gondot és szaktudást igényelt. Hiszen iskolánk olyan eseménydús múltra tekinthet vissza s jelenlegi életünk is olyan gazdag, hogy nehéz volt kiválasztani azokat a mozzanatokot, melyek egyrészt fontosak és beleillenek a műsorba, másrészt a rádióhallgatók számára is tanulságosak a híres pataki kollégium múltjának, jelenének és jövőjének megítélése szempontjából. Szívós munkával elkészítettük, majd novemberben beküldtük a forgatókönyvet; és — nagy örömünkre — nem vallottunk szégyent vele! Asperján György, az Ifjúsági Főosztály munkatársa elismeréssel „nyugtázta” és teljes egészében elfogadta a műsor-tervezetet.

Ezután „vad hajszát” indítottunk a megfelelő hangú és képességű fiúk és lányok felkutatására; ugyanis népes csoport kellett ahhoz, hogy a műsort sikerre tudjuk vinni.

A műsort 1976 február 9—10-én vették fel Sárospatakon.

Igaz, ez a két nap megfeszített munkával telt el, de azért arra is találtunk alkalmat, hogy Budapestről érkezett „munkatársainkkal” kötetlenül elbeszélgessünk. Őket iskolánk hét-köznapjai érdekelték; ezzel kapcsolatban kérdezgettek minket. Mi az ő munkájukra voltunk kíváncsiak; arra vonatkozólag kaptunk felvilágosítást tőlük. A beszélgetés nagy élményt jelentett nekünk. Élmény volt egyrészt azért, mert betekintettünk a rádióélet „kulisszái” mögé, másrészt azért, mert kitűnő emberekkel ismerkedtünk meg.

A felvett teljes szöveg időtartama több óra volt; ebből válogatták ki a szükséges részeket, amelyeknek összejátszásán a budapesti stúdióban március 3-án részt vettünk. A végleges műsor időtartama egy óra lett.

Az adást a Petőfi Rádió először március 25-én közvetítette, majd augusztus 3-án megismételte. Az első sorozatban — 1975—76-ban — összesen 7 műsor készült el; közéjük tartozott a mienk is.

Rádiószerreplésünkkel azonban még nem ért minden véget. Ez év november 10—11-én az elhangzott 7 műsort Budapesten minősítették. Azért írom, hogy minősítették, mert az értékelés nagyon demokratikus módon történt. Mind a 7 iskolából a szerkesztő bizottság két diák tagja és a vezető tanár volt jelen. De a zsűrit kizárólag a diákok alkották, csakis ők pontozhattak. A mi iskolánkból Dobay Béla tanár úr kíséretében Bodó Katalin és Tarnóczi Barna IV. B. osztályos tanuló „zsűrizett”. (Rajtunk kívül még Balassagyarmat, Baja, Sopron, Kaposvár, Szentes és Székesfehérvár küzdött az első helyért.)

A szerencse egy kicsit a bajainknak kedvezett, s így mi — szorosán mögöttük — a II. helyen végeztünk. Nagyon elégedettek voltunk ezzel az eredménnyel. Úgy éreztük, hogy munkánk nem volt hiábavaló! Az ünnepélyes eredményhirdetésen jelen volt a rádió két vezető beosztású személyisége is: Faggyas Sándor és Müller Ágnes. Mindketten elismeréssel nyilatkoztak az általunk készített műsorról. A Magyar Rádió Ifjúsági Főosztálya egy-egy 500 forintos könyvutalvánnyal jutalmazta a nem első helyezett, de sikeresen szereplő csapatokat.

A történet ezzel véget ért. De mielőtt pontot tennék írásom végére, megköszönöm mindazoknak a segítségét és közreműködését, akik részt vállaltak a „Bemutatkozik a sárospataki Rákóczi Gimnázium” című műsor elkészítéséből. Azt hiszem, valamennyien megérdemlik azt is, hogy a nevüket mindenki megismerje.

A műsor szerkesztő bizottságának tagjai voltak: Baranyi Katalin (volt IV. A osztályos tanuló); Bodó Katalin (IV. B, a szerkesztő bizottság diák vezetője); Bogár Katalin (volt IV. F osztályos tanuló); Dovák Éva (IV. B); Egyed Mária (IV. B); Kiss Bertalan (volt IV. A osztályos tanuló); Kocsis Judit (IV. B); Laczkó Tibor (IV. B); Mezei Erzsébet (volt IV. A osztályos tanuló); Séra Katalin (volt IV. A osztályos tanuló); Tarnóczi Barna (IV. B); Zeher Emese (IV. A); valamint a szerkesztő bizottság tanár vezetője: Dobay Béla.

(A beszámolót Bodó Katalin készítette)

Oroszlánkörmök

MÁSFÉL EZER KILOMÉTER VOLÁN-BUSZON (Élmények és emlékek)

Az iskolakertben hangos koppanással hullanak a vadgesztenyék és lágyszálú sárgásbarna falevelek. Ősz van... Néha elered az eső, és reggelente köd telepszik Patakra. Észrevehetően hűl a levegő; a kollégiumban október óta fűtenek. Nagyritkán — úgy hajnal tájban — fagypont alá esik a hőmérséklet, és ha egy rossz alvó kinéz az ablakon, deres, zúzmarás világ tárul eléje...

Ilyenkor jólesik „elrepülni gondolatban” egy melegebb évszakba. Jólesik visszaidézni a nyári szünidő mozgalmasabb napjait. Jólesik belefeledkezni — mondjuk — egy osztálykirándulás emlékeibe...

Mi, mostani III. D-sek, alig-hogy befejeződött a tavalyi tanév, szlovákiai körútra mentünk: június 18—28-ig tartott a kirándulás. Ehhez a pénzügyi feltételeket két év őszi társadalmi munkájával teremtettük meg. Az útitervet — velünk együtt — „a kevés kiadás, sok látnivaló” elve alapján Dobay Béla tanár úr dolgozta ki. A végrehajtáshoz a Volán 3. sz. Vállalata sátorlajaujhelyi üzemegységének egy panoráma busza állt rendelkezésünkre — Magyar Bertalan vezetésével...

Az évszárót követő napon indultunk — látható izgalommal. A felszerelésünk nem volt egységes, a gumimatrac és a sátorlap azonban hozzá tartozott. Egységes csak a jókedv volt nálunk; ez a zavartalan határátlépés és a királyhelmeci első megállás után csak fokozódott... Itt vettük fel kísérőnket és tolmácsunkat, Molnár Bandit, a helmeci gimnázium SZISZ-szervezetének elnökét. Könnyű volt összebarátkozni, mert az Új Ifjúság 1976/22-es számában előzőleg olvastuk a „Recept nélkül” című, vele készített interjút.

Az ő tanácsára álltunk meg a Dargó-tetőn, ahol a II. világháború vége felé súlyos harcok dultak a visszavonuló német és az előrenyomuló Vörös Hadsereg alakulatai között... Megnéztük a szovjet hősi halottak tiszteletére emelt monumentális emlékművet; felkerestük az emlékmúzeumot is. Gyönyörködtünk a színpompás rózsaligetben...

Kassára délután futottunk be. Kíváncsian szemlélődtünk, hiszen közülünk sokan még nem voltak itt... Megfogott bennünket a csaknem 180 ezres nagyváros pezsgő élete. A Kelet-szlovákiai Vasmű imponáló nagysága. A Szovjet Hadsereg Gépgyár működése. A Szlovák Magnezitművek tevékenysége. Hatott ránk az épületrengeteg, a sok forgalmas utca, az utcákon feltűnő sok fiatal arc.

Kassa a fiatalok városa...

Ahogy hallottuk, a lakosság átlagéletkora 30 év körül mozog. 113 különböző iskolájában 42 ezer diák tanul, és 3 főiskolájának 9 tanszéke több mint 6 ezer hallgatót készít fel jövőre hivatására... Befolyásolt minket a régi környezet is, a történelmi levegő. A Szt. Erzsébet-dóm és az Orbán-torony viharos múltja, a Lőcsei-ház és a volt Andrassy-palota markáns építménye; a Miklós-börtön és a Hóhér-bástya félelmetes környezete... Befészkelte magát agyunkba az a sejtés, hogy valaha ennek a városnak a falai között talált menedéket a Báthori Zsófia által szétvert pataki kollégium diákjainak egy része. Az a gondolat, hogy egykor ezen a helyen élt és alkotott Kazinczy Ferenc, Batsányi János és Baróti Szabó Dávid, a Magyar Múzeum című szépirodalmi lap három alapítója. Az a tudat, hogy itt mutatták be

először a Bánk Bán-t, ahol most is működik egy magyar együttes: a Thália Színház.

Egyelőre azonban nem fordítottunk sok időt a város nevezetességeinek számba vételére. Vártak bennünket a Kassai Magyar Tannyelvű Gimnáziumban, ahol a szállásunk volt, és nem illett késnünk...

Az első éjszaka — a sokáig tartó beszélgetés miatt — igen rövidnek tűnt. A lányok és a fiúk egy-egy teremben aludtak.

Másnap lélelőtt a dómot kerestük fel. A hatalmas gótikus építményt kívülről és belülről elfogódottan vettük szemügyre. De — lévén II. Rákóczi Ferenc születésének 300. évfordulója — megkülönböztetett figyelmet Dudits Andor hatalmas méretű, többjelenetes Rákóczi-festményének szenteltünk. Utána a Rákóczi-kriptába kalauzoltak minket... Az osztály minden tagja meghatódva, de büszkén ment erre a „zarándokhelyre”. A kegyelet virágainak elhelyezése után néhány percig még ott is maradtunk. És a virágtengerrel borított márvány szarkofágok látványa azt bizonyította nekünk, hogy az utókor haló poraiban is megbecsüli a nagyságos fejedelmet és méltó társait...

Ebéd után a Kelet-szlovákiai Múzeumba látogattunk el. Tüzetesen megnéztük a kiállított őskori anyagot és a Kassa történelmét szemléltető emlékeket. Alaposan szemügyre vettük a néprajzi és a földrajzi gyűjteményt is. De kíváltképpen a nagy értékű kassai aranykincset csodáltuk meg...

A nap hátralevő részét „szabadon” töltöttük; kimenőt kaptunk... Így elvégezhetjük az apróbb beszerzéseket, megírhattuk az első képeslapokat, „felderíthettük” a fagyaltosokat,

megehattuk a „hazai” egy részét... Majd eljött a „takarodó”: „kiadós” pihenésre volt szükségünk, mert reggel — a gimnázium igazgatójától, Pálmai Rudolftól vett szívélyes búcsú után — elhagyni készültünk Kassát.

Június 20-án, vasárnap indultunk Tornalja felé... A busz motorja halkan duruzsolt; mi frissek voltunk, énekeltünk, és szinte beittuk az útvonal mentén felfedezett látnivalókat. Nagyida irodalmi emlékeket ébresztett bennünk. Torna-várának romjai a kuruc-labanc háborúkat juttatták eszünkbe; a Szilicei- és a Pelsőci-fensík növénytanai ritkaságaival keltette fel figyelmünket... Aztán egy hegy csúcsán észrevettük a rég megénekelte „Krasznahorka büszke várát”-t. Csaknem a várkapuig busszal mentünk fel; de még az a rövid táv is, amelyet a megállótól gyalog tettünk meg, kifárasztott bennünket. Mégis hajtott minket a vágy, hogy megtekinthessük Andrássy Dénes egykori családi múzeumának maradványait: a régi fegyvereket, bútorokat, edényeket, képeket... Vagy hogy láthassuk Jókai „A lőcsei fehér asszony” című művéből jól ismert Serédy Zsófia természetes úton mumifikálódott tetemét.

A várlátogatás végeztével bementünk abba a gyönyörű mauzóleumba is, amelyet Andrássy Dénes a maga és felesége számára építtetett — állítólag több mint 1 millió aranykorona költséggel...

A Rozsnyón tartott étkezési szünetben tudtuk meg, hogy ha igyekszünk, még elérhetjük a 21. gombaszögi találkozót... Hát igyekeztünk, hogy a CSE-MADOK (Csehszlovákiai Magyar Dolgozók Kulturális Szervezete) rendezvényéből valamit még „elcsíphessünk”. Szerencsére „kifogtuk” a néptáncosoknak és énekeseknek azt a gálaműsorát, melyet a tv is közvetített...

Tornaljára egy kicsit későn érkezünk meg. De így is meleg szeretettel fogadott bennünket

Zsámbok Tamás tanár úr és néhány gimnazista diákja.

A következő nap egyik fénypontját a fürdés jelentette. A nagy méretű helybeli strandot szinte megszálltuk; a napozás és a hús víz igen kedvünkre való volt. Az ebédet is itt tálták nekünk.

A nap másik fénypontja a jolsvai aragonit barlanghoz szervezett kirándulás volt. Mivel „elfürödtük” az időt, a buszmegállótól a barlangig szinte futva tettük meg az utat; így is csak néhány perccel a zárás előtt érkezünk meg. De kedvünkért a vezetőnő túlorázott; és az ő jóvoltából megcsodálhattuk a fantasztikus formájú mész kristályokat.

Ezután még elmentünk a csetneki evangélikus templomba is, melyben remek 14. századi freskókat és reneszánsz hímezésű terítőket szemléltünk meg.

Már sötétedett, mikor Sajógömörön áthaladtunk; ezért csak autóbuszunk reflektorainak fényében néztünk végig Mátyás király szobrán.

Kedden reggel hagytuk el Tornalját, és délután 5 óra tájban értünk Érsekújvárra. Ekkor tettük meg túránk leghosszabb útszakaszát. Közben megfordultunk Rimaszombatban, ahol sok minden Blaha Lujzára, a „nemzet csalogányá”-ra és Tompa Mihályra, az egykori pataki diákra utal. Felkerestük Losoncot, amelynek híres szülőtte Kármán József. „a nemzet tsinosítója”, a magyar szentimentalizmus előfutára. Jártunk Alsósztrégován, ahol a családi kastélyban 1964 óta Madách-emlékmúzeum van, a kastély parkjában pedig a költő örök nyughelye; fölötte kiterjesztett karú bronz Ádám-szobor töpreng az élet értelmén...

A zsúfolt program miatt egy kicsit kifutottunk az időből... Érsekújváron, a közgazdasági szakközépiskolában Sidó Zoltán igazgatóhelyettes úr már aggódva várta érkezésünket.

Még este megnéztük a város egyetlen történelmi nevezetes-

ségét, az un. Ocskay-keresztet. A hagyomány szerint ugyanis 1710. január 3-án a kereszttel megjelölt helyen fejezték le Ocskay Lászlót, az áruló kuruc brigadérost.

A most már „ifjú” város elődjét a II. világháborúban szinte a földdel tették egyenlővé.

Sajnos, ebben az ifjú városban csak egy éjszakát tölthettünk, mert másnap estére Pozsonyba, a Duna utcai magyar tannyelvű gimnáziumba vártak bennünket.

De azért 23-án, mikor bucsút mondtunk Érsekújvárnak, előbb Ógyallára vezetett utunk; itt „hivatalosak” voltunk egy sörgyárlátogatásra... Az „aranyfácános” sörből az osztály számára egy kis reprezentáció is akadt! Utóbb Komáromba írányítottuk a buszt. Jókai városa verőfényben úszott. A „nagy mesemondónak” a Kultúrpalota bejárata előtt levő szobra szintén atyáian fogadott.

*Karakó Erzsébet és
Illés Erzsébet III. D*

(A következő számunkban folytatjuk)

HANGULATOK

Szellőlehelet a szélben

Hullámtajtékok a kékben

Esőpermetek az égből

Sugárszeletek a fényben

Öröm a gyönyörűségben

Zúzmaradarab a fagyban

Újabb sorscapás a bajban

Kínai nagy fal a falban

Örök áthatolhatatlan

Az agy megpattan az agyban

Disputa

A ZENE MINDENKIEÉ?!

(Gondolatok diáktársaim zenei igényéről, ízléséről és műveltségéről)

Az ifjúság zenei igényéről, érdeklődéséről és műveltségéről kisebb-nagyobb fórumokon már sokan, sokszor és sokat vitatkoztak. De jónéhány probléma megoldatlan maradt. Mutatja ezt többek között az, hogy a nemrégiben lezajlott iskolai diákparlamenten is felvetett egyik diáktársunk egy-két idevágó „kényes” kérdést — igaz, más formában, de a tisztázás igényével...

Milyen is hát a mi iskolánkban a zenei élet? S ami a legfontosabb: mennyire igényli (vagy nem igényli) a diákság a zenét?

Először nézzük meg a feltételeket, a lehetőségeket, amelyek rendelkezésünkre állnak! A Rákóczi Múzeum, a művelődési ház, az iskola egyaránt szervez hangversenyeket a várban, a katolikus templomban, illetve a gimnázium dísztermében. Ezekén az alkalmi hangversenyeken kívül előre közölt időpontokban az Országos Filharmónia is megtartja a hangszeresek, zenekarok és énekesek ismétlődő „bemutatóit” nálunk, amelyekre kedvezményes bérleteket biztosít. A zeneiskola kapui is nyitva vannak a zenetanuláshoz kedvet érzők előtt. Iskolánk kórusa ugyancsak tárt karokkal várja a jó hangú, tehetséges, dalolni vágyó fiatalokat. „Rádásul” mindhárom középiskolai kollégiumnak értékes lemezgyűjteménye van, s ez azért fontos, mert a bennlakóknak a zenei igénye szinte bármikor kielégíthető...

Most csak néhányat emeltem ki a zenei művelődés helybeli lehetőségei közül; s nem említettem pl. azt, hogy manapság hány diák juthat rádió, magnó, tv révén is zenei élményekhez.

Hogy élünk ezekkel a lehetőségekkel, mennyire használjuk ki őket? A kérdések nyomán kirajzolódó kép már korántsem olyan szép, mint a lehetőségek számba vétele után gondolhatnánk. Sőt megkockáztatom azt a véleményem, hogy eléggé kedvezőtlen, lehangoló.

Próbáljunk meg egy kicsit magunkba nézni, s a felvetett problémákra ne úgy adjuk meg a választ, ahogy általában a diákok szokták: belátás helyett azonnali támadással, vagy vég-sőkig való védekezéssel!

Vegyük elő pl. a hangversenybérletek ügyét. A folyó tanévben mindössze 130 db bérlet talált gazdára, s ebből a KISZ-szervezet 20-at vásárolt meg jutalmazás céljából. Ha arra gondolok, hogy csaknem 800-an vagyunk, az elkelt bérletek száma — bárhogyan nézzük is — kevés. Ehhez az ügyhöz tartozik a hangversenyek látogatottságával kapcsolatos tapasztalatom is. Sajnos, e tekintetben sem mutathatunk fel jó eredményeket: a koncertlátogatók száma meglehetősen gyér. S itt felfigyelhetünk egy furcsa jelenségre, arra, hogy ezek a látogatók is évek óta ugyanazok, a közönséget évek óta ugyanaz a törzsgárda alkotja! Új arcok csak ritkán tűnnek fel a közönség soraiban.

Ez a megállapítás azonban nemcsak a zenei rendezvényekre érvényes. Lássuk az iskolai énekkar helyzetét! Törzstagjai főleg III. E-szek és II. F-esek. Ők azok, akik kitartóan járnak a próbákra, nem sajnálva szabad idejüket. Persze nem mondhatjuk, hogy a többi osztályból nincs jelentkező a kórusba. Volt is, van is, csak közülük néhány a más irányú elfoglaltságok miatt el-elmaradozik a foglalkozásokról. Aztán olyanok is akad-

nak, akik terhes kötelezettségnek tekintik az énekkari tagságot, s viselkedésükkel nehezítik az eredményes tanári munkát... Ezt a dolgot nem szabad ennyiben hagyni, hiszen alig egy fél év választ el bennünket a Sárospataki Diáknapoktól, s egyre inkább foglalkoztat bennünket a kérdés: mit várhatunk majd iskolánk énekkarától? Talán egy kis reményre jogosít fel az, hogy ebben az évben a korábbinál többen kívántak bekapcsolódni a kórus munkájába. Még nem tudjuk, hogy ez minőségi változást jelent-e? Mert lehet, hogy a létszámgyarapodás csak annak köszönhető, hogy az énekkari elfoglaltság is KISZ-munkának számít. Elszomorító volna, ha így lenne!

Más dolog. Minden évben értesülünk a Magyar Rádió által szervezett zenei műveltségi versenyéről. Hogy lehet az, hogy nálunk 800 diákból egy benevező csapat nem tud összeverődni? De ne menjünk ennyire messzire. Kísérjünk figyelemmel egy énekórát. „Végre énekóra! Nem felelünk? Legalább jól kipihenem magam!” Ilyen és efféle mondatfoszlányokat kaphatunk el a már említett óra előtti szünetben. Rossz beidegzés, hogy az énekóra nem „súlyponti” óra, s egy kicsit többet megengedhet magának a diák... Egyesek azonban ezt helytelenül értelmezik. Nem látják az ének-zene sajátos funkcióját a tantárgyak rendszerében. S itt utalok arra is, hogy érdekes az egyes osztályok élesen különböző viszonya az énekórához. Néhány helyen szembevethető a passzivitás. Mi ennek a magyarázata? Talán az, hogy az eléggé szigorúan vett szolmizálást nem mindenki sajátította el eddig, s a tájékozatlanok hallgatással palástolják hozzá nem

értésüket. Sokuk véleménye — s ezt vetették fel a diákpárliamenten is —, hogy több érdeklődést keltene a zenetörténet oktatása...

Ismét más dolog. A dr. Takács Andrásnéval folytatott beszélgetésünk során a tanárnő annak a felfogásnak adott hangot, hogy az osztályfőnökök is sokat tehetnének a zenei nevelés érdekében. Támogatásukkal pl. újjá lehetne szervezni az Ifjú Zenebarátok Magyarországi Szervezetének iskolai csoportjait. Ilyen csoportok működtek iskolánkban, de — furcsa módon

— egyik évről a másikra szinte automatikusan megszűntek.

Eddig azonban csak a komolyzenéről volt szó. Pedig úgy értesültem, hogy beat-zenekarunk is van. Vagy tévednék?! Nem sokat hallatja hangját, jól lehet a diáknapokon — kellő felkészülés után — a pol-beat együttesek kategóriájában indulhatna...

Azt hiszem, a mondottakból világosan kitűnik, hogy a zene iránti szeretetet és igényt fokozni kellene. Mit lehetne tenni ennek érdekében? Érdemes volna megint — a színházláto-

gatásokhoz hasonlóan — operalátogatásokat is szervezni. Hasznosnak tartanám egy iskolai kamarazenekar felállítását is...

Úgy gondolom, zenei ízlésünk formálásához, igényeink kielégítéséhez minden segítséget megkaphatunk. Rajtunk múlik, hogy Kodály Zoltán eszmei örökösei akarunk-e lenni: zeneértő és — kedvelő ifjúság, amelynek lelkében él az „éneklő Magyarország” vágya. Tőlünk is elvárható, hogy megszívleljük Kodály szép jelszavát: „A zene mindenkié!”

Kocsis Judit IV. B

Visszapillantó tükör

EGY FÉL ÉVSZÁZAD A KÖLTÉSZET SZOLGÁLATÁBAN

(Képes Géza köszöntése)

A minap a Nagykönyvtárban jártam. Régi pataki újságokat, folyóiratokat kerestem. Így találtam rá a Sárospataki Ifjúsági Közlönyre, mostani diáklapunk, a Sárospataki Krónika elődjére. Nagy érdeklődéssel lapozgattam, s az 1925—26-os tanév egyik számában ismerős nevet pillantottam meg: a gimnázium VI. osztályába járó Képes Gézáét, akinek első verse akkor jelent meg nyomtatásban. A címe: „Otthon a helyed, kisfiú!”

A négy versszakos költemény hangulatát és alap gondolatát jól érzékelteti a következő néhány sor:

„A lelkedet mért
tépi úgy a bú?
Addig vagy boldog,
míg minden, mindenki
Füledbe folyton,
egyre csak ezt zengi:
Otthon a helyed, kisfiú!”

A Közlöny tanár szerkesztője is felfigyelt Képes Géza költői jelentkezésére, s lapalji jegyzetben az alábbiakat írta róla: „Az iskola legifjabb nótafájának fakadó rügye. Tiszta és eredeti

gondolata megérdemli figyelmünket.”

A jó szemű szerkesztő kedves értékelését a költő egy fél évszázados teljesítményével igazolta.

Mi, mai sárospataki diákok különösen büszkék lehetünk arra, hogy a József Attila-díjjal kétszer kitüntetett költő és nemzetközileg is elismert műfordító iskolánkban indult el pályáján. Városunkban sokan vannak olyanok, akik jól ismerték a fiatal Képes Gézáét. Az ő elbeszélésükből tudjuk, hogyan került a „kisfiú” Patakra, s miképpen teltek itt diák-, majd később tanárévei.

A „nótafa” 1909-ben született Mátészalkán. Édesapja egyszerű kovácmester volt. Szülőfalujában végezte — kitűnő tanulmányi eredménnyel — az elemi és a polgári iskolát. Tehetségére felfigyelt egy odavaló református pap, aki egykor szintén nálunk tanult; ő hozta el a sárospataki gimnáziumba. Mielőtt azonban a gimnázium V. osztályába léphetett volna, különböző vizsgát kellett tennie. A

rendkívüli tehetségű fiú a nyári vakáció idején három hét alatt tanulta meg a vizsgához szükséges 4 évi anyagot; így kezdte meg a tanévet Patakon 1924 szeptemberében.

Diákkorában különösen szeretete a görög és a latin nyelvet. Már ekkor foglalkozott műfordítással is. Sokat szerepelt az Erdélyi János Önképzőkörben, és minden évben részt vett a március 15-re hirdetett ódapályázaton. Általában ő nyerte meg, s el is szavalta versét az ünnepi műsoros esten.

A már híres költő „A pataki iskola ünnepére” című versében így emlékezett vissza diákkorára:

„Látom magam is, látom
a kisdíák
sovány alakját, iskolakerti fák
árnyán könyvre hajolok,
fölköttem
részeg madarak hangja
csattog —
Ők, ők fütyülték a latin
és görög
s magyar vers édes dallamait
s a hang

szétaradt bennem
és szívemből
mint aranyos bor, a dal
kicsurrant.

Zörgött a csontom,
ám lobogó hajam
lengett a szélben,
vágyam a zord eget
vívta, szomjazva és dühödten:
tettre tüzeltek a régi hősök.”

Képes Géza 1928-ban érettségizett, kitűnő eredménnyel Tanulmányait — magyar-angol-német szakos tanárjelöltként — Budapesten, a Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán folytatta. Az egyetemi tanulmányoknál azonban ösztönzőbben hatott rá az Eötvös Kollégium, amelyben 5 évet töltött. Az idegen nyelvek tanulását — a Patakon felébredt szevedéllyel — ott folytatta tovább. Elsősorban a rokon finn és észti nyelvvel foglalkozott.

1933-ban befejezte egyetemi tanulmányait. Ugyanakkor — Márványba véslek címmel — kiadta első verskötetét.

Még ez év szeptemberében — már tanárként — visszatért Patakra. Előbb a tanítóképzőben, majd az 1934—35-ös tanévtől kezdve a gimnáziumban tanított. Tanári munkája mellett a diákköltőket is pártfogolta. Az ő előszavával látott napvilágot 1939-ben — a helybeli nyomda termékeként — a Csillagszóró című verskötet, amelynek ifjú szerzői között ott találjuk az azóta kiváló nyelvészprofesszorra lett Deme László nevét is.

Tanárként új, korszerű pedagógiai módszereket alkalmazott.

Az úgynevezett differenciált oktatás híve volt: azokkal a diákokkal, akik az átlagosnál nagyobb érdeklődést mutattak az irodalom és az idegen nyelvek iránt, külön is foglalkozott.

Már pataki tanárkodása idején fellendült költői és műfordítói tevékenysége. Idejéből egyre kevésbé futotta másra. Ezért 1940-ben Budapestre költözött, hogy teljesen az irodalomnak élhessen. Egymás után jelentek meg önálló verskötetei és műfordításai. Különleges nyelvteljesítése bámulatos erőfeszítésekre tette képessé: 18 idegen — közöttük több keleti — nyelvet tanult meg; mindezekből fordít is. Egyebek mellett perzsa eredetiből ültette át magyarra a Háfiz-verseket. (Őt megelőzően egyedül Csokonai volt olyan pataki diák, aki perzsa eredetiből szintén fordított!)

Képes Géza életében és irodalmi munkásságában is jelentős változásokat köszönhet a felszabadulásnak. 1946-ban a Magyar Rádió irodalmi osztályának munkatársa, majd vezetője lett. De ez nem hátráltatta az önálló alkotásban. Költői és műfordítói tevékenységéért 1952-ben és 1955-ben József Attila-díjjal tüntették ki. (Előtte két ízben — 1943-ban és 1949-ben — elnyerte a rangos Baumgarten-díjat is!)

1954-ben megszervezte a Magvető Könyvkiadót; két évig igazgatta is. Utána az Írószövetség titkára, majd az MTA Irodalomtörténeti Intézetének tudományos munkatársa lett. 1964-ben a Finn Írószövetség tiszteletbeli tagjává választották.

Képes Géza fél évszázados költői munkássága során számos kötetét jelentette meg: Márványba véslek (1933), Napnyugati madarak (1937), Gorgó me-reng (1943), Szeretlek (világirodalmi antológia, 1945), A sziget énekel (angol költők antológiája, 1947), A szabadság magvetői (orosz és szovjet költők, 1949), Válogatott műfordítások (1951), Vajúdó világ (1954), Napkelte Mongóliában (1955), Só és bors (epigrammák, 1956), Finn versek és dalok (1959), Quasimodo válogatott költeményei (1960), Háfiz: Versek (1960), A mindenség énekei (1961). Szádi: Rózsáskert (1961), Ének meredek parton (1966), Kő és festék (1967), Perzsa költők antológiája (1968), Cseréphalom (1969), Vízűkör (1970), Először magyarul (1971), Csiga-ház (1973), Ének Igor hadáról (1974), Az idő körvonalai (1976).

A költői vagy tanulmányírói munka azonban sohasem nyomta el benne a pataki emlékeket; Képes Géza vonzalma diákkora színhelyéhez változatlan maradt. Legutóbb 1975-ben találkozott itteni olvasóival, tiszteelőivel; ekkor a Rákóczi Múzeum által szervezett „Pályám emlékezete” című előadássorozatot egyik előadójaként tekintett vissza pályafutására...

Iskolánk egykori jeles tanuló-ját és tanárát szeretettel és tisztelettel köszöntjük nevezetes költői évfordulóján. Tiszta szívből kívánunk neki erőt, egészséget és alkotóképessége teljes birtokában eltöltött hosszú életet.

Berecz Lilla III. B

Tribün

KÉPES GÉZA:

„O'THON A HELYED, KISFIŰ”...*

— És mentem, mélán, csendben, elhagyottan
S utam elvitt egy vendéglő előtt
És láttam ki- és besietni ottan

Vendégeket, sok szép előkelőt.
S mintha a zene elhaló üteme,
— Amit a szellő még előmbe fú —

Ezt suttogná kicsinylőn fülembé:
„Otthon a helyed, kisfiú!” ...

Innen a sétatérre vont a vágyam,
Hol láttam vidám, boldog párokat
S közöttük én — ah, oly félenken jártam
S úgy irigyeltem — boldogságukat!...
És amint jártam köztük elhagyottan
S az arcomon setéten ült a bú,
Boldog beszédükből ennyit halottam:
„Otthon a helyed, kisfiú!” ...

És ekkor búsan egy fánál megálltam,
Megrezdült egy könny szempilláimon;
Körülem minden mosolygott vidáman,
Csak az én szívem fájt nagyon, nagyon.
„Mire vársz hát még? — szóltam önmagamhoz —

Hisz' itten minden oly szép, oly hiú
S mi boldogít mást, neked bánatot hoz,
„Menj hát haza, menj, kisfiú!” ...

De mi ez? ... Mi cseng most fülembé sűgva
Lágyan, mint hogyha lantnak húrja szólna,
Vagy szerelmes galambpár hangja búgna?...
Félenk szívvel figyeltem én a szóra:
„A lelkedet mért tépi úgy a bú?
Addig vagy boldog, míg minden, mindenki
Füledbe folyton, egyre csak ezt zengi:
„Otthon a helyed, kisfiú!” ...

*Ez Képes Géza első nyomtatásban megjelent műve. A vers eredetije a Sárospataki Ifjúsági Közlöny 1925-ös októberi számában található.

Holmi

— 1976. szeptember 13-án dr. Urbán Barnabás volt főiskolai igazgató, gimnáziumunk ny. matematika-fizika szakos tanára az egykori Pázmány Péter Tudományegyetem jogutódján, a budapesti Eötvös Lóránd Tudományegyetemen tartott ünnepélyes tanévnyitó keretében — értékes szakmai tevékenységének elismeréseként — aranyoklevelet kapott.

Ebből az alkalomból szeretettel és tisztelettel köszöntjük a tanár urat; egyben alkotó munkásságához további erőt és egészséget kívánunk.

— 1976. október 27-én este az iskola Pécsi Sándor Ifjúsági Klubjában hét 3 fős csoport részvételével megtartottuk a Butella Gyula tanár úr szervezte képzőművészeti vetélkedőt. A vetélkedőn 1. helyezést ért el a Cserjési Máriaiból (IV. A), Jancsurák Rozáliából (IV. A) és Kőrössy Gyulából (IV. E) álló csoport; 2. helyen végzett a III. B-s Dózsa Eleonóra, Hamvas József és Urbán Zoltán csoportja; 3. helyre jutott a Gergely Vincéből, Szabó Nándorból és Szinyei Jánosból álló I. F-s csoport.

A helyezettek értékes könyvjutalomban részesültek.

— Az őszi társadalmi munka idején iskolánk tanulói több

mint 11 és fél ezer mázsa almát szedtek a Bodroghközi Állami Gazdaságban. A tanulóközösség együttes keresete 335 ezer 24 forint volt.

A társadalmi munkában kiténtek és példamutató eredményt értek el a következő osztályok: 1. helyezett a III. D (az egy főre eső napi átlag 65,36 Ft); 2. helyezett a II. D (az egy főre eső napi átlag 64,34 Ft); 3. helyezett a III. E (az egy főre eső napi átlag 57,38 Ft); 4. helyezett a IV. F (az egy főre eső napi átlag 55,14 Ft); 5. helyezett a II. A (az egy főre eső napi átlag 52,78 Ft).

— 1976. november 5-én az NOSZF 59. évfordulója alkalmából rendezett iskolai ünnepélyünkön emlékbeszédet Hajdú István tanár úr mondott; szavalattal Szokolai Tünde III. B és Francsics Margit III. A osztályos tanuló szerepelt.

— Az iskolai szavalóverseny — dr. Csuhaj V. Imréné elnök-

letével — 1976. november 13-án a közelgő Ady-évforduló jegyében zajlott le. A szavalóversenyen — 40 induló közül — a legjobb helyezéseket az alábbiak érték el: 1. Lovas Erzsébet (IV. D); 2. Bodó Katalin (IV. B); 3. Tarnóczi Barna. — Ők pénzpénzjutalomban részesülnek! 4. Zvada Judit (III. B); 5. Pohánka Enikő (II. B); 6. Nagy Nóra (II. B); 7. Bágyoni György (IV. D); 8. Prokob Ildikó (IV. F); 9. Francsics Margit (III. A); 10. Timár Mária (I. B). — Ők jutalomkönyvet kapnak! — A legjobb helyezést elért tanulók az esélyesekek arra, hogy iskolánkat az országos Ady-szavalóversenyen és a IX. Sárospataki Diáknapokon képviseljék.

HUMOR

Őszinteség

— Megvallom őszintén, nem te vagy az első lány, akit megcsókoltam.

— Hát akkor én is őszinte leszek: még sokat kell tanulnod, mert nagyon ügyetlen vagy.

Sárospataki Krónika

A sárospataki Rákóczi Gimnázium KISZ-szervezetének lapja

A kiadásért felelős: Kadas Sándor igazgató

Felelős szerkesztő: Dobay Béla gimnáziumi tanár

Diákszerkesztők: Berecz Lilla, Laczkó Tibor, Pohánka Enikő
Szabó Livia és Zeher Emese

Eng. sz.: III/ISK/39/BO 1976 Borsodi Nyomda sárospataki telepe 76-2951 500 F. v.: Lesó Lajos